

Toimenpideoite TPA 18/2017 vp

Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym.

Toimenpideoite oppimateriaalien maksuttomuuteen siirtymiseksi ammatillista koulutusta koskevassa laissa

Eduskunnalle

Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijan on pakko tutkinnon suorittaakseen hankkia omakustanteisesti työvälineitä ja oppimateriaaleja. Ammatillisten tutkintojen kokonaiskustannukset voivat, alasta riippuen, nousta nykyisellään jopa useaan tuhanteen euroon.

Niukkuudessa eläville vähävaraisille perheille oppimateriaalien hankinta on haastavaa ja aiheuttaa kohtuuttomia paineita perheen toimeentulolle. Vähävaraisten ja köyhien perheiden lapsilla ei tästä syystä ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia tehdä valintoja ja hakeutua toisen asteen ammatilliseen koulutukseen.

Tutkimukset osoittavat, että nyky-yhteiskunnassa ei pelkkä maksuton peruskoulutus enää takaa työllistymistä. Nykyiset työmarkkinat edellyttävät vähintään toisen asteen tutkintoa. Suomi tarvitsee nyt ja tulevaisuudessa jokaisen ihmisen työpanoksen.

THL:n vuonna 1987 syntyneiden lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaava kansallinen syntymäkohorttitutkimus osoittaa köyhyyden periytyvän ja syrjäytymisriskien kasautuvan Suomessa: lapsuuden perheissä pidempiaikaisista toimeentulovaikeuksista kärsineiden todennäköisyys vähäiseen koulutukseen, mielenterveysongelmiin, huostaanottoihin ja toimeentulovaikeuksiin kasvaa.

Perheen toimeentulo-ongelmien todetaan tutkimuksessa ennustavan lyhyempiä koulutuspolkuja. Nuoret, jotka eivät opiskele, ole töissä tai varusmiespalveluksessa, saavat todennäköisemmin toimeentulotukea kuin muut nuoret. Myös mielenterveysongelmien riski on moninkertainen.

Uusimman tulonjakotilaston mukaan pienituloisissa lapsiperheissä asuu 101 000 alle 18-vuotiaita lasta Suomessa. Työttömyys, niukka koulutus, työelämän muutos sekä lapsiperheiden tulonsiirtojen jääminen jälkeen muista tulonsiirroista ovat tekijöitä lapsiperheköyhyyden taustalla. THL:n tutkimus vahvistaa, että lapsiystävällinen politiikka ja köyhyyttä ylläpitävien mekanismien purkaminen ovat kannattavia ja kestäviä pitkän tähtäimen investointeja sekä taloudellisesti että inhimillisesti.

Tällä hetkellä peruskoulun jälkeinen koulutus ei ole yhdenvertaisesti kaikkien ulottuvilla, vaikka Suomeakin velvoittava YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen perustuslaki sitä edellyttävät. Perustuslain 16 pykälän mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdol-

Toimenpideoite TPA 18/2017 vp

lisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 28 artiklan mukaan valtion on edistettävä toisen asteen koulutusta ja opinto-ohjausta sekä ehkäistävä koulunkäynnin keskeyttämistä. Artiklassa (28.1.) ohjeistetaan sopimuksen ratifioineita jäsenvaltioita ryhtymään tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin, kuten maksuttoman opetuksen käyttöönottamiseen ja taloudellisen tuen antamiseen sitä tarvitseville.

Lisäksi YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artikla velvoittaa, että kaikissa julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuimen, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Tämä edellyttää lapsivaikutusten arviointia kaikessa lapsia koskevassa lainsäädäntötyössä. Lapsivaikutusten arviointia tulisi YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan tehdä aina, kun on kysymys alle 18-vuotiaista lapsista ja nuorista. Tarkastelussa tulisi myös kuulla lasten ja nuorten kokemuksia ja ehdotuksia.

Nykyisessä hallitusohjelmassa ja Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa hallitus on sitoutunut ihmis/lapsi- ja lapsiperhevaikutusten arviointiin. Lisäksi pääministeri Juha Sipilä on asettanut erillisen työryhmän pohtimaan syrjäytymisen ehkäisemistä maassamme.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta ammatillista koulutusta koskevan lain lapsivaikutukset arvioidaan perusteellisesti ja tässä yhteydessä tehdään tarvittavat lainsäädännölliset korjaustoimenpiteet toisen asteen opintojen oppimateriaalien maksuttomuuteen siirtymiseksi.

Helsingissä 19.6.2019

Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Hanna Halmeenpää vihr
Olli-Poika Parviainen vihr
Satu Hassi vihr
Katja Hänninen vas
Pilvi Torsti sd
Jyrki Kasvi vihr
Johanna Karimäki vihr
Krista Mikkonen vihr